



АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 7122 від 02.03.2022
Народний депутат України
Корнієнко О.С. та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів»

У проекті, згідно з його преамбулою, пропонується визначити «правові засади примусового вилучення з мотивів суспільної необхідності об'єктів права власності (включаючи випадки, за яких це настійно вимагається військовою необхідністю) Російської Федерації, як держави, яка почала повномасштабну війну проти України, та її резидентів». На думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, викладену в п. 5 пояснювальної записки до нього, прийняття проекту «сприятиме удосконаленню законодавчого врегулювання відносин у сфері захисту суверенітету і територіальної цілісності України».

Проект на момент підготовки висновку не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2022 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 15.02.2022 № 2036-ІХ.

Головне управління, розглянувши поданий проект у край короткі строки та у надзвичайних умовах, вважає за доцільне висловити щодо його змісту наступні зауваження та пропозиції.

1. Із змісту проекту не можна зробити однозначний висновок щодо врахування в ньому привілеїв та імунітетів, які стосуються майна дипломатичних та консульських установ. З цього приводу слід зазначити, що у п. «а» ч. 1 ст. 45 Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 1961 року (підписана Україною 24.04.1963 (в складі СРСР) і ратифікована Указом Президії Верховної Ради УРСР від 21.03.1964), передбачено обов'язок держави перебування, навіть у випадку збройного конфлікту, поважати і охороняти приміщення представництва разом із його майном та архівами. Аналогічні норми закріплені й у п. «а» ч. 1 ст. 27 Віденської конвенції про консульські зносини від 1963 року (підписана Україною 18.04.1961 (в складі СРСР), ратифікована Указом Президії Верховної Ради УРСР від 21.03.1964). Крім цього, відповідно до п. 3 ст. 22 Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 1961 року (помешкання представництв, предмети їх обстановки та інше майно, яке в них

находиться, а також засоби пересування представництва, користуються імунітетом від обшуку, реквізиції, арешту та виконавчих дій. Так само відповідно до ч. 4 ст. 31 Віденської конвенції про консульські зносини від 1963 року консульські приміщення, предмети їх обстановки, майно консульської установи, а також його засоби пересування користуються імунітетом від будь-яких видів реквізиції з метою державної оборони чи для суспільних потреб. У випадку необхідності відчуження приміщення для вказаних вище цілей приймаються всі можливі заходи, щоб уникнути порушення виконання консульських функцій, і представлений державі невідкладно виплачується відповідна та ефективна компенсація.

У зв'язку слід звернути увагу на положення п. «а» ч. 2 ст. 47 Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 1961 року та п. «а» ч. 2 ст. 72 Віденської конвенції про консульські зносини, згідно з якими не вважається дискримінацією, якщо держава перебування застосовує будь-які положення цієї Конвенції обмежено внаслідок обмеженого застосування цього положення Конвенції до його представництва у країні акредитації.

2. У абз. 6 преамбули проекту для обґрунтування необхідності примусового вилучення з мотивів суспільної необхідності об'єктів права власності (включаючи випадки, за яких це настійно вимагається військовою необхідністю) Російської Федерації, робиться посилання на положення IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року (далі – Конвенція). На наш погляд, необхідності у цьому немає, оскільки у Конвенції не врегульовуються питання примусового вилучення майна держави-агресора. До основних питань, на вирішення яких спрямована Конвенція належать питання про: воюючі сторони, зокрема, військовополонених та хворих і поранених (частина I); військові дії (засоби завдання шкоди супротивнику, облога бомбардування, шпигуни, прапори парламентарів, капітуляція, перемир'я) (частина II); військове керівництво на території держави-супротивника (визнання окупованій території, обов'язок окупанта вживати всіх залежних від нього заходів для того, щоб, по можливості, відновити і забезпечити громадський порядок і безпеку, дотримуючись існуючих у країні законів, за виключенням, коли це абсолютно неможливо, тощо) (частина III).

3. Згідно з абз. 4 ст. 1 Закону «*примусове вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів – примусове вилучення об'єктів права власності Російської Федерації та об'єктів права власності її резидентів з мотивів суспільної необхідності (включаючи випадки, за яких це настійно вимагається військовою необхідністю) на користь держави Україна, на підставі і в порядку, встановлених цим Законом*». Проте слід звернути увагу, що у цьому визначенні «примусове вилучення» визначається як «примусове вилучення», що не розкриває змісту цього терміну та порушує одне із основних правил створення законодавчих дефініцій, яке полягає у неприпустимості визначення терміну через той самий термін (правило заборони кола).

4. Згідно з ч. 4. ст. 3 проекту «не пізніше як у шестимісячний строк після скасування чи завершення воєнного стану в Україні указ Президента України, яким введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України про примусове вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів підлягає затвердженню Верховною Радою України, шляхом прийняття відповідного закону». Запропонований підхід виглядає недостатньо обґрунтованим, адже випадки затвердження парламентом рішень Глави держави встановлені на конституційному рівні, а конституційні приписи нині не передбачають затвердження законом указів Президента України про примусове вилучення об'єктів права приватної власності в умовах воєнного стану. При цьому відповідно до ч. 2 ст. 85 Конституції повноваження Верховної Ради України встановлюються лише Конституцією України, а отже закон не може надавати парламенту повноважень, які не передбачені Конституцією України.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: О. Шевченко, В. Попович, О. Макаренко, О. Мельник, О. Гончаренко, В. Гергелійник



ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Тихонюк Світлана Андріївна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000D5283300BA9D9A00
Дійсний до: 22.10.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2022/54362 від 03.03.2022



848962